

Förbundsstyrelsens proposition Verksamhetsinriktning 2019-2021

Förbundsstyrelsen hemställer att kongressen beslutar

- **att** fastställa verksamhetsinriktningen för 2019-2021.

Verksamhetsinriktning 2019–2021

Inledning

Utgångspunkten för verksamhetsinriktningen för kongressperioden är SULF:s vision / *mänsklighetens tjänst: Högre utbildning och forskning för en hållbar framtid*. Utkastet har diskuterats vid höstens ordförandekonferens och ordförandeturné. Under våren 2018 har underlaget ingått i motionsdialogen, vilket innebär att den är väl förankrad i organisationen. Verksamhetsinriktningen innehåller de prioriterade politiska områden där SULF vill flytta fram positionerna.

Prioriterade områden

Förbundsstyrelsens förslag till prioriterade områden under kongressperioden är:

- Kritisk kraft i samhället
- Professionens autonomi
- Anställningsvillkor och arbetsmiljö

Verksamhetsinriktningen tar sin utgångspunkt i forskningens och den högre utbildningens samhällsfunktion under rubriken "Kritisk kraft i samhället". Det är också där SULF:s vision tar sin utgångspunkt i verksamhetens samhällsroll. De senaste två åren har visat att visionens bedömning om högskolans roll inte nog kan understrykas.

Nästa avsnitt, "Professionens autonomi", behandlar våra medlemmars strukturella förutsättningar för att forskning och högre utbildning faktiskt ska kunna fungera som den kritiska kraft som krävs för en stabil utveckling av ett demokratiskt samhälle.

Det tredje avsnittet, "Anställningsvillkor och arbetsmiljö", diskuterar de krav förbundet behöver ställa för att universitet och högskolor ska vara en attraktiv del av den samtida arbetsmarknaden.

Kritisk kraft i samhället

Akademien står för alla människors lika värde och rättigheter. Aktiva och kritiskt tänkande medborgare är grunden för en stabil utveckling av ett demokratiskt samhälle.

Akademisk kunskapsproduktion sker utan politiska, ideologiska eller ekonomiska lojaliteter och bygger på principen om akademisk frihet. Lärare och forskare bidrar till samhällsutvecklingen genom att i samspel med omvärlden verka som en kritisk kraft i samhället.

(ur *Vision 2030*)

Förbundsstyrelsens politiska bedömning

Universitetens och högskolornas uppgift är att skapa och sprida ny kunskap och ett vetenskapligt förhållningssätt. I tider med globala antidemokratiska tendenser är det särskilt viktigt att värna universitetens roll som oberoende kunskapssökare. De senaste årens samhälleliga utveckling har förstärkt tendenserna till relativisering av faktabaserad kunskap. En förändrad mediekonsumtion och bristande källkritik bidrar till problematiken.

Förbundsstyrelsens bedömning är att det är viktigare än någonsin att stå upp för den akademiska friheten, det vill säga politiskt oberoende kunskapssökande och utbildning. Forskare måste få forska fritt och universitetslärare ska ha stor frihet att utforma undervisningen. Den högre utbildningen måste få bättre ekonomiska förutsättningar för att lärosätena ska kunna uppfylla högskolelagens mål att utbildningen ska utveckla studenternas förmåga att göra självständiga, kritiska bedömningar samt söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå.

Den gemensamma grunden för forskning och akademisk utbildning är ett vetenskapligt förhållningssätt. Men andelen basanslag för forskning sjunker stadigt. Den låga andelen basanslag bidrar till att verksamheten och personalen organiseras i två spår, ett för utbildning och ett för forskning. Åtskillnaden måste motverkas både lokalt och nationellt.

Kritisk kraft. Verksamhetsinriktning 2019–2021:

- SULF ska verka för akademisk frihet i både forskning och utbildning samt för universitetens oberoende av politiska, ideologiska och ekonomiska intressen. Vidare ska SULF verka för ett nära samband mellan forskning och utbildning, för ett brett bildningsperspektiv och för en högre utbildning som utvecklar studenternas självständiga och kritiska tänkande. Detta kräver bland annat ökad jämställdhet, trygga anställningsförhållanden, ökade resurser för utbildning och ökad andel basanslag för forskning. SULF ska också lyfta akademins betydelse för samhällets demokratiska processer genom att påtala vikten av källkritik, kritiskt tänkande och ett vetenskapligt förhållningssätt.

Professionens autonomi

Principen om den akademiska friheten genomsyrar både forskning och utbildning. Det innebär att doktorander, forskare och lärare fritt kan välja forskningsproblem och publicera resultat utan rädsla för repressalier.

För att förverkliga detta krävs en ändamålsenlig forskningsfinansiering parat med ett kollegialt styre där vetenskapligt och pedagogiskt kompetent personal fattar de beslut som rör kärnverksamheten. Undervisningens status är hög och likaså värderas pedagogisk kompetens högt.

(ur *Vision 2030*)

Förbundsstyrelsens politiska bedömning

Professionell autonomi är en förutsättning för att universitetslärare, forskare och doktorander ska kunna bedriva verksamhet av hög kvalitet. Samtidigt genomsyras dagens högskolepolitik av en politisk vilja att styra verksamheten hårdare genom ekonomiska styrmedel och kontrollmekanismer. Följden blir starkare linjestyrning på bekostnad av kollegiala styrformer. Professionen har fått minskad makt över kvalitet och innehåll. Förlusten av kollegiala organ, samarbetsformer och gemenskaper drabbar även framtidens akademi eftersom nya doktorander och yngre forskare inte får möjlighet att skolas in i kollegiala tankesätt.

Ett utökat fokus på kontroll och resultat gör att universitetslärare och forskare måste ägna mer tid åt utvärdering och återrapportering. Samtidigt har en större del av utbildningsadministrationen ålagts den enskilde läraren. Den sammantagna konsekvensen blir att universitetslärare och forskare får mindre tid för att i kollegiala sammanhang utveckla undervisningen och forskningen. För att säkerställa undervisning av hög kvalitet krävs professionell autonomi med goda förutsättningar för lärare att utveckla och utöva ett akademiskt lärarskap. Styrning bör vara tillitsbaserad.

Inom såväl undervisning som forskning är den vetenskapliga kvaliteten kopplat till den enskilda personens vetenskapliga legitimitet. Den oroande utvecklingen mot att lärosätena försöker inskränka universitetslärares, forskares och doktoranders rätt till sitt material och sin forskning behöver därför motverkas.

Professionens autonomi. Verksamhetsinriktning 2019 – 2021:

- SULF ska verka för kollegial ledning och styrning inom akademien och för ett styr- och resurstilldelningssystem som stödjer akademisk frihet, långsiktig planering, hög kvalitet samt motverka utveckling mot överdriven utvärdering. SULF ska också verka för att meriterings- och belöningsystem erkänner både forskning och högskolepedagogisk kompetens, att sambandet mellan forskning och undervisning stärks samt för en autonom professionell yrkesutövning där upphovsrätten respekteras och lärare ges goda förutsättningar att utveckla ett akademiskt lärarskap.

Anställningsvillkor och arbetsmiljö

Arbetsvillkor och karriärvägar är jämställda och understödjer det övergripande målet om fritt sökande efter ny kunskap. Det innebär att anställningar är trygga, att rekryteringar är transparenta och att det är enkelt att utbyta idéer och erfarenheter genom att periodvis arbeta på andra lärosäten, i eller utanför Sverige, eller i andra sektorer.

På så sätt skapas också förutsättningar för kreativitet och en god arbetsmiljö.

(ur *Vision 2030*)

Förbundsstyrelsens politiska bedömning

En förutsättning för hög kvalitet i undervisning och forskning är att de anställda har möjlighet att göra ett bra jobb. God arbetsmiljö är fundamental, men ökad stress, inklusive digital stress, långtidssjukskrivningar, psykosociala problem, ökad administration och hög arbetsbelastning samt bristande ledarskap är vanliga problem som tyder på brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Idag är mer än en fjärdedel av den undervisande och forskande personalen, doktorander oräknade, tidsbegränsat anställda. Bland dessa är kvinnor överrepresenterade. Osäkra anställningar och otydliga karriärvägar är arbetsmiljöproblem som kan leda till minskad kreativitet, produktivitet och lägre engagemang med kvalitetsbrister som följd. Vi ser också bristande förutsättning för ett gott ledarskap.

Vetenskaplig och pedagogisk utveckling kräver inflöde av nya idéer och perspektiv. Därför måste mobilitet, både internationell och mellan lärosäten samt mellan akademi och andra sektorer, underlättas. Transparenta och rättssäkra tillsättningar av anställningar, tydliga karriärvägar och minskad otrygghet är en förutsättning för ökad jämställdhet, mångfald och utveckling inom akademien. För att akademien ska kunna rekrytera och behålla de bästa måste lönenivån vara konkurrenskraftig och lönerna jämställda.

Ungefär lika många män som kvinnor disputerar medan endast var fjärde professor är kvinna. Ett skäl är att kvinnor undervisar mer än sina manliga kollegor. För att bli professorskompetent krävs tid för forskning. Det är ett stort problem att resurser för forskning inte fördelas jämställt.

Anställningsvillkor och arbetsmiljö. Verksamhetsinriktning 2019–2021:

- SULF ska verka för attraktiva, jämlika villkor med konkurrenskraftiga löner och en god arbetsmiljö under hela karriären. För detta är en ökning av andelen tillsvidareanställningar för forskande och undervisande personal angelägen. Viktigt är också att lärosätena tillämpar en mer långsiktig personalplanering med öppna och rättssäkra utlysningar, transparenta karriärvägar och ändamålsenlig balans mellan forskning, undervisning och andra arbetsuppgifter. Dessutom behövs en rejäl förstärkning av det systematiska arbetsmiljöarbetet för bättre social, organisatorisk och fysisk arbetsmiljö i alla former av anställningar. Arbetsmiljö och villkor ska också stimulera likabehandling och mångfald.